

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 16. veebruar 2022
(OR. en)

5959/1/22
REV 1

COMPET 71
IND 28
MI 87
RECH 59
ENT 11
MAP 5
TELECOM 37

SAATEMÄRKUSED

Komisjoni dok nr: COM(2022) 31 final/2

Teema: KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE ELi standardimisstrateegia: ülemaailmsete standardite kehtestamine, et toetada vastupidavat, rohelist ja digitaalset ELi ühtset turgu

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 31 final/2.

Lisatud: COM(2022) 31 final/2

Brüssel, 2.2.2022
COM(2022) 31 final/2

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**ELi standardimisstrateegia:
ülemaailmsete standardite kehtestamine, et toetada vastupidavat, rohelist ja digitaalset
ELi ühtset turgu**

ELi standardimisstrateegia:

ülemaailmsete standardite kehtestamine, et toetada vastupidavat, rohelist ja digitaalset ELi ühtset turgu

I. Sissejuhatus. Standardid, mis edendavad ELi väärtusi, poliitilisi eesmärke ja õigusnormide rakendamist

Standardid on ELi ühtse turu keskne element. Viimase 30 aasta jooksul on Euroopa standardimissüsteemis loodud üle 3600 harmoneeritud standardi, mis võimaldavad ettevõtetal tõendada vastavust ELi õigusele, ning lisaks on koostatud ohtralt muid Euroopa standardeid ja tehnilisi kirjeldusi, et edendada koostalitlusvõimet, ELi kodanike ohutust ja keskkonnakaitset. Ettevõtetal ja tarbijatel on olnud Euroopa standarditest palju kasu – need on loonud ettevõtetele ühtsel turul võrdsed tingimused ja suurendanud tarbijate kindlustunnet.

Euroopa standardite kehtestamine toimub üha tihedama ülemaailmse konkurentsi taustal. Mitmed kolmandad riigid suhtuvad standardimisse väga jõuliselt ning loovad oma tööstusele turulepääsu ja tehnoloogia kasutuselevõtu osas konkurentsieelise.

Euroopa konkurentsivõime, tehnoloogiline suveräänsus, võime vähendada sõltuvust ja kaitsta ELi väärtusi, kaasa arvatud meie sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid eesmärke, oleneb sellest, kui edukad on eurooplased standardimises rahvusvahelisel tasandil. Selleks pole vaja mitte ainult tööstuse ja teadusasutuste tugevaid standardimisoskusi, vaid Euroopa standardimine peab muutuma kergemini kohandatavaks, paindlikumaks ja fookuseeritumaks, et standardimisvajadusteks valmis olla.

Samal ajal peab Euroopa standardimine reageerima innovatsiooni üha kiiremale tempole ja tulema standarditega välja kiiresti, säilitades samas koostatu kvaliteedi. Muud, sageli erasektoris kuuluvad kolmandate riikide tööstuse juhitud konsortsiumid on standardite väljatöötamisel nõtkemad ja kiiremad. Eeskätt uute ja kujunemisjärgus tehnoloogiate puhul ei suuda Euroopa standardimissüsteem sageli õigeaegselt tulemusteni jõuda ja kaotab seega standardimisest saadava olulise esimesena tegutseja eelise.

Euroopa standardimine on küll olnud ELi ühtse turu loomise edulugu, kuid standardite strateegilist olulisust ei ole piisavalt tunnustatud, mis võib maksta minna ELi juhtpositsiooni standardite kehtestamisel. See peab muutuma. Võttes arvesse tegevuskava kohta saadud tagasisidet,¹ tehakse strateegias ettepanek rea meetmete kohta, millega seada standardid uuesti ELi vastupidava, rohelse ja digitaalse ühtse turu keskmesse ning tugevdada Euroopa standardimissüsteemi rolli maailmas.

II. Euroopa standardimissüsteemi võimaluste kasutamine: kuidas saavutada rohe- ja digipöörde eesmärgid ja toetada ühtse turu vastupidavust

ELi tööstuse digi- ja rohepööre ning hästi toimiv ja vastupidav ühtne turg toetuvad standardimissüsteemile, mis peegeldab asjakohaselt ELi poliitilisi prioriteete. ELi eesmärke kliimaneutraalse ja vastupidava ringmajanduse vallas ei ole võimalik saavutada ilma testimismeetodite, juhtimissüsteemide ja koostalitlusvõime lahenduste kohta käivate Euroopa standarditeta. Ülemaailmses võidujooksus digivaldkonna juhtpositsiooni nimel on ELi konkurentsivõime jaoks äärmiselt oluline suuta kujundada digitoodete, -protsesside ja -teenuste rahvusvahelisi standardeid, mis toimiksid ülemaailmse mõõdupuuna. Lühidalt öeldes ei ole võimalik

¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-strategy/feedback_et?p_id=25976796

saavutada ELi poliitilisi eesmärgi vastupidava, rohelise ja digitaalse majanduse vallas, kui vajalikud standardid määratakse kindlaks maailma muudes piirkondades.

Seepärast peab Euroopa Liit tegelema lisaks praegu tööstuse eri ökosüsteemides toimuvale standardimisele ka kriitilise tähtsusega kiireloomulise standardimisega valdkondades, kus lähiaastatel vajatakse standardeid, et hoida ära strateegilisi sõltuvusi ja anda märku ELi ülemaailmsest juhtpositsioonist rohe- ja digitehnoloogia vallas. Lähtudes ajakohastatud tööstusstrateegia² strateegiliste sõltuvuste analüüsist ja sisendist, mida sidusrühmad on esitanud tööstusliitude kaudu, on kindlaks tehtud, et kiiremas korras on vaja standardid välja töötada järgmistes strateegilistes valdkondades: standardid, mis aitaksid üle saada COVID-19 vaktsiinide ja ravimite tootmise praegustest takistustest; standardid, mis toetaksid kriitilise tähtsusega tooraine ringlussevõttu; standardid, mis toetaksid saastevaba vesiniku väärtusahela kasutuselevõttu; standardid, mis toetaksid vähese CO₂ heitega tsemendi tootmist, arvestades selle suurt heitkoguste vähendamise potentsiaali; kiipide turvalisuse, autentsuse ja usaldusväärsuse sertifitseerimise standardid ning andmestandardid, mis parandaksid andmete koostalitlusvõimet, andmete jagamist ja taaskasutamist, et toetada ühtset Euroopa andmeruumi.

Komisjon esitab rea meetmeid, et lahendada kirjeldatud kiireloomulise standardimise küsimused, teha paremini kindlaks tulevased kiireloomulised juhtumid ja vajadused ning nendeks valmis olla.

Esmalt asub komisjon kiiresti tegelema eespool loetletud kiireloomuliste standardimisküsimustega, nagu on kirjas liidu standardimist käsitlevas töökavas aastaks 2022. Komisjon esitab standardimistaotlused, suhtleb aegsasti vastavate sidusrühmade kogukondadega ning toetab seda tegevust rahastamisega. Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel viivitamatult vajaliku tööga alustada.

Teiseks koondab uus kõrgetasemeline foorum liikmesriikide, Euroopa standardiorganisatsioonide ja riikide standardiorganisatsioonide, tööstuse, kodanikuühiskonna³ ja teadusringkondade esindajaid, et aidata prioriteete seada, anda nõu tulevaste standardimisvajaduste kohta, koordineerida Euroopa huvide tulemuslikku esindamist (rahvusvahelistel) standardimisfoorumitel ja tagada, et Euroopa standardimistoimingud vastavad vajadusele muuta ELi majandus rohelisemaks, digitaalsemaks, õiglasemaks ja vastupidavamaks. Ühtlasi teeb foorum tööd selle nimel, et parandada standardites kajastuvaid tehnilisi teadmisi ja oskusi. Eraldi alamrühmad viivad edasi operatiivtasandil toimuvat tööd. Kõrgetasemeline foorum teeb tihedat koostööd olemasolevate eksperdirühmadega, nagu tööstusfoorum, andmeinnovatsiooni nõukogu, tööstusliidud ja Euroopa julgeoleku-uuringute foorum⁴. Sedasi saab standardimiskogukond reageerida kiiremini ja paremas kooskõlas uuendajate ja kasutajate vajadustega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu kaasamine ELi standardimise prioriteetide üle peetavatesse aruteludes on oluline, et tagada poliitiline kooskõla, ning selle hõlbustamiseks korraldatakse igal aastal kõrgetasemeline üritus.

Kolmandaks käivitab komisjon koos kõrgetasemelise foorumiga kehtivate standardite läbivaatamise, et teha kindlaks vajadus teha muudatusi või töötada välja uued standardid, et saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe ja Euroopa digikümneni eesmärgid ning toetada ühtse turu vastupidavust.

Neljandaks loob komisjon tehnilisel tasandil *ELi standardimise tippkeskuse*, et paremini koordineerida ja ära kasutada praegu komisjoni, ELi asutuste ja ühissettevõtete vahel hajutatud standardimise alaseid eksperditeadmisi. Tippkeskus teeb liikmesriikidega tihedat koostööd, et olla valmis tulevasteks standardimisvajadusteks, toetada prioriteetsetes standardimisvaldkondades tehtavat

² COM(2021) 350 final

³ Kaasa arvatud tarbijaorganisatsioonid ning keskkonna- ja sotsiaalvaldkonna sidusrühmad.

⁴ Foorum annab riikide ametiasutustele võimaluse vahetada arvamusi ja kogemusi selle kohta, kuidas kõrvaldada peamised julgeoleku-uuringute tulemuste kasutuselevõtu ees olevad tõkked, ning selle eesmärk on toetada järjepidevat ja strateegilist lähenemisviisi julgeoleku-uuringute alase poliitika kujundamisele ELis.

tööd ja hoida silma peal rahvusvahelisel standardimistegevusel. Tänu tippkeskusele saab paremini reageerida avaliku sektori taotlustele töötada välja suuniseid ja spetsifikatsioone sellistes valdkondades nagu eID, e-valitsus ja Euroopa plokiahelateenuse taristu. Komisjon loob standardimisjuhi ametikoha, et juhtida *tippkeskuse* tööd ja tagada komisjonis mitmesuguste standardimistoimingute üldine järelevalve ja koordineerimine.

Viieandaks teeb komisjon koos Euroopa standardiorganisatsioonidega tööd lahenduste leidmiseks ja püüab seada selged eesmärgid, et muuta ELi õigusaktide rakendamist toetavate standardite väljatöötamise iga etapp kiiremaks. See eeldab kõigi osapoolte suuremaid jõupingutusi. See hõlmab värskelt väljatöötatud standardite suuremat koostööd ELi õigusega, et lihtsustada nende õigeaegset vastuvõtmist. Ühtlasi peavad Euroopa standardiorganisatsioonid selleks vähendama aega, mis jääb harmoneeritud standardi vastuvõtmise ja selle ametliku komisjonile üleandmise vahele⁵. Kuigi üleandmise ja viite *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise vahele jääv aeg vähenes 2020. ja 2021. aastal, jätkab komisjon tööd ka standardite kiirema avaldamise nimel, täites samal ajal oma kohustust kontrollida, kas standardid vastavad ELi õiguse nõuetele.

Äriteenuste vallas on seni edasi liigutud suhteliselt aeglaselt ja teenuste standardid moodustavad alles kõigest 2 % kõigist Euroopa standarditest. Komisjon on liikunud edasi selliste kõige asjakohasemate valdkondade hindamisel, kus harmoneeritud standardid võiksid parandada konkurentsivõimet ja vähendada turutõkkeid, sh kõrgetehnoloogilise tootmise ja ehitamise teenuste standardid. Komisjon suhtleb sidusrühmadega, et selle äriteenuste valdkonnas tehtava tööga edasi liikuda.

Veel üks valdkond, mida komisjon koos sidusrühmadega hindama hakkab, on avalikud hanked kui vahend, millega edendada innovaatiliste, roheliste ja digitaalsete toodete standardite kasutuselevõttu.

Komisjon kavatseb teha järgmist:

- võtta koos Euroopa standardiorganisatsioonide, sidusrühmade ja muude partneritega viivitamata ette kindlakstehtud kiiret standardimist nõudvad küsimused seoses COVID-19 vaktsiinide ja ravimite tootmise, kriitilise tähtsusega tooraine ringlussevõtu, saastevaba vesiniku väärtusahela, vähese CO₂ heitega tsemendi tootmise, kiipide sertifitseerimise ja andmestandarditega;
- luua kõrgetasemelise foorumi, mis aitaks komisjonil olla valmis tulevasteks standardimisprioriteetideks ja suhtleks Euroopa Parlamendi ja nõukoguga, et kindlustada nende prioriteetide osas poliitiline üksmeel;
- võtta standardimisprioriteete alates 2022. aastast arvesse liidu standardimist käsitlevas iga-aastasest töökavas;
- vaadata läbi kehtivad standardid, et teha kindlaks vajadus teha muudatusi või töötada välja uued standardid, et saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe ja Euroopa digikümneni eesmärgid ning toetada ELi ühtse turu vastupidavust;
- luua *ELi standardimise tippkeskus*, et koondada standardimisalaseid teadmisi, ja nimetada ametisse standardimisjuhi, kes juhiks selle võrgustiku tööd ja tagaks komisjoni järelevalve selle üle, et standardimistegevus oleks kooskõlas ELi poliitiliste eesmärkide ja strateegiliste huvidega;
- teha koos Euroopa standardiorganisatsioonidega tööd konkreetsete lahenduste ja eesmärkide nimel, et kiirendada standardite väljatöötamist ja vastuvõtmist, rakendades konkreetseid lahendusi, et saavutada *Euroopa Liidu Teatajas* viitega avaldamiseks pakutavate standardite suurem järjepidevus.

III. Euroopa standardimissüsteemi ühtsuse, kaasavuse ja juurdepääsetavuse tagamine – hea valitsemistava põhimõtete kehtestamine

⁵ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruse (EL) nr 1025/2012 (mis käsitleb Euroopa standardimist) rakendamise kohta, COM(2022) 30.

Euroopa standardorganisatsioonidel, st Euroopa Standardikomiteel (CEN), Euroopa Elektrotehnika Standardikomiteel (CENELEC) ja Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituudil (ETSI) on Euroopa standardimissüsteemis privilegeeritud ja oluline koht: need on ainsad organisatsioonid, mis võivad teha tööd komisjoni väljastatud standardimistaotlustega. Selline roll tuleneb ELi seadusandja valikust taotleda neilt eraõiguslikelt organisatsioonidelt standardite ja standardimisdokumentide väljatöötamist vastavalt Euroopa standardimist käsitleva määruse (EL) nr 1025/2012 artiklile 10.

Euroopa standardorganisatsioonide eristaatusega kaasneb ka vastutus. Standardid peavad varasemast enam kajastama lisaks tehnilistele elementidele ka ELi demokraatlikke väärtusi ja huve ning keskkonnahoidlikke ja ühiskondlikke põhimõtteid. Näiteks on küberturvalisuse või elutähtsa taristu vastupidavuse standarditel ka strateegiline mõõde. See on eriti oluline ELi ühtlustamisõigusaktide põhjal vastu võetavate harmoneeritud standardite puhul, mille viited on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* ning mida Euroopa Kohus peab nende standardite tõlgendamisel ELi õiguse osaks⁶. Tagamaks, et Euroopa standardimissüsteem selles küsimuses toimib, tuleks võtta meetmeid kindlustamaks, et see edendab ELi huve ja väärtusi.

Komisjon on mures, et Euroopa standardorganisatsioonide, eeskätt ETSI praegustes otsustusprotsessides on teatavatel äriühingutel ebaproportsionaalne hääleõigus: mõnedel hargmaistel ettevõtjatel on kogunenud rohkem hääli kui kogu sidusrühmade kogukonda esindavatel organitel. Seepärast leiab komisjon, et kehtestada tuleb haldus- ja hea valitsemistava põhimõtted juhuks, kui Euroopa standardorganisatsioonid tegutsevad Euroopa standarditaotluse põhjal ja töötavad välja standardeid, mida kasutatakse ELi kodanike huvides kehtestatud normidele vastavuse tõendamiseks.

Seepärast esitab komisjon täna ettepaneku määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 1025/2012. Sellega nähakse ette, et komisjoni standardimistaotlustega tegelemiseks peab komisjoni esitatud taotluse alusel väljatöötatava standardi koostamise igas etapis olema otsustusõigus ELi ja EMP riikide standardorganisatsioonide esindajatel. Kui tagatud on tasakaalustatud esindatus, mis hõlmab ühiskonna sidusrühmade osalemist riikide standardorganisatsioonides, suureneb protsessi avatus, läbipaistvus ja kaasavus.

VKE-d on innovatsiooni olulised edasiviijad ja standardite kasutajad. Samas tuleb parandada nende juurdepääsu standardite väljatöötamise protsessile ja standarditele. Määruse (EL) nr 1025/2012 artiklis 6 on sätestatud VKE-sõbralikumad tingimused (vaba juurdepääs standardite eelnõudele, juurdepääs riikide standardorganisatsioonide tegevusele, standardite eritariifid jms).

Seepärast kutsub komisjon lisaks määruse (EL) nr 1025/2012 muutmisele Euroopa standardorganisatsioone üles esitama 2022. aasta lõpuks ettepanekud, kuidas nad võiksid oma juhtimist ajakohastada. See peaks hõlmama tegelemist tööstushuvide ebahütlase ja läbipaistmatu esindatusega ning VKEde, kodanikuühiskonna ja kasutajate kaasatuse suurendamist. Ühtlasi peaksid Euroopa standardorganisatsioonid kaaluma tasuta juurdepääsu standarditele ja muudele standardimisdokumentidele. Komisjon on valmis pidama Euroopa standardorganisatsioonidega konstruktiivset dialoogi olemasolevatel foorumitel, et aidata neil kirjeldatud eesmärki saavutada. Kui edusammud ei ole piisavad, kaalub komisjon vajaduse korral määruse (EL) nr 1025/2012 läbivaatamise ettepanekut. Komisjon alustab määruse (EL) nr 1025/2012 hindamist 2022. aasta teises kvartalis.

Riikide tasandil saab rohkem ära teha, et parandada juurdepääsu standardite väljatöötamisele ja standarditele endile. Seepärast käivitab komisjon ELi liikmesriikide ja rahvusvaheliste standardorganisatsioonide vahel vastastikuste eksperdihinnangute andmise protsessi, et vahetada häid tavasid ja edendada uusi ideid selle kohta, kuidas soodustada VKE-sõbralikke tingimusi ning kaasata kogu liidus kodanikuühiskonda ja kasutajaid. Lisaks kavatses komisjon ära kasutada olemasolevaid

⁶ Euroopa Kohtu 27. oktoobri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-613/14, ECLI:EU:C:2016:821.

võrgustikke, sh Euroopa ettevõtlusvõrgustikku, et jõuda laiema VKEde kogukonnani ning korraldada koolitusi, teabeüritusi ja juhendmaterjali koostamist.

Hiljutiste õigusaktide⁷ ja komisjoni ettepanekutega⁸ on ette nähtud komisjoni õigus võtta konkreetsetel juhtudel rakendusaktidega vastu tehnilisi või ühtseid kirjeldusi. Arvestades seda, milline koht on harmoneeritud standarditel ELi ühtlustamisõigusaktides, on see võimalus lisatud tagavaralahendusena, et tagada tegutsemine avalikes huvides ka siis, kui harmoneeritud standardid puuduvad või on ebapiisavad. Et lähenemisviisid eri sektorites ei kujuneks liialt erinevaks, püüab komisjon luua kriteeriumide ja protsesside mõttes horisontaalse lähenemisviisi sellele, millal ja mis tingimustel võiks komisjonil olla õigus töötada rakendusaktidega välja ühiseid kirjeldusi juhul, kui see on asjaomaste õigusaktidega ette nähtud. See võiks kehtida näiteks siis, kui standardid hilinevad või protsess blokeeritakse, kuna sidusrühmade vahel pole üksmeelt. Käesolevas strateegias välja kuulutatud vastloodud *ELi tippkeskus* hakkab pakkuma nende kirjelduste väljatöötamiseks vajalikke tehnilisi teadmisi.

Komisjon:

- esitab seadusandliku ettepaneku muuta määrust (EL) nr 1025/2012 ning nimetab selles põhikriteeriumid, millest tuleb kinni pidada, kui tegeletakse määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 10 kohase Euroopa standardimistaotlusega;
- esitab Euroopa standardiorganisatsioonidele üleskutse tulla 2022. aasta lõpuks välja ettepanekutega nende juhtimise ajakohastamiseks, et esindada täiel määral avalikke huve ja VKEde, kodanikuühiskonna ja kasutajate huve ning hõlbustada juurdepääsu standarditele;
- algatab määruse (EL) nr 1025/2012 hindamise, et analüüsida, kas määrus on veel eesmärgipärane;
- algatab liikmesriikide ja riikide standardiorganisatsioonide seas 2022. aasta lõpuks vastastikuse eksperdihinnangu andmise protsessi, et saavutada parem kaasatus (sh kodanikuühiskonna ja kasutajate osas) ja VKE-sõbralikud standardimistingimused;
- töötab välja horisontaalse lähenemisviisi tehniliste ja ühtsete kirjelduste väljatöötamiseks valdkondlike õigusaktide kohaste rakendusaktide abil.

IV. Ülemaailmsete standardite kehtestamine: ELi juhtpositsiooni toetamine põhitehnoloogiate eestvedamisel ja ELi põhiväärtuste edendamisel

Euroopa Liit on tavapäraselt olnud rahvusvahelises standardimises kogu maailmas suure mõjuga ja saavutanud häid tulemusi rahvusvaheliste standardite kohandamisel Euroopa standarditeks. Praegu on Euroopa ekspertidel ja riikide standardiorganisatsioonidel endiselt oluline roll, kuid geopoliitilised olud on viimastel aastatel märkimisväärselt muutunud: on asjaosalisi, kes püüavad end rahvusvahelises standardimises palju jõulisemalt maksma panna kui EL ning nende mõju rahvusvahelistes standardikomiteedes on kasvanud. ELi eesmärk on kujundada rahvusvahelisi standardeid kooskõlas oma väärtuste ja huvidega, kuid sellealane konkurents on kõva⁹.

EL ja tema liikmesriigid peavad propageerima strateegilisemat lähenemisviisi rahvusvahelisele standardimisele eeskätt Rahvusvahelises Telekommunikatsiooni Liidus (ITU), Rahvusvahelises Standardiorganisatsioonis (ISO) ja Rahvusvahelises Elektrotehnikakomisjonis (IEC), aga ka muudes asjaomastes ülemaailmsetes partnerlustes, foorumitel ja konsortsiumides,¹⁰ et tagada ELi ülemaailmne

⁷ Määrus (EL) 2019/1009 väetisetoote kohta, määrus (EL) 2017/745 meditsiiniseadmete kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2017. aasta määrus (EL) 2017/746 *in vitro* diagnostikameditsiiniseadmete kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102 avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavuse kohta ja määrus (EL) 2019/881, küberturvalisuse määrus.

⁸ Tehisintellekt (COM(2021) 206), akud (COM(2020) 798), masinavaldkonna tooted (COM(2021) 202), vesiniku- ja gaasiturg (COM(2021) 804).

⁹ Vt ka analüüs – komisjoni aruanne tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta (2021).

¹⁰ Näiteks 3GPP, OneM2M, IETF, IEEE, W3C, OASIS, ECMA International, UN/CEFACT.

konkurentsivõime, julgeolek ja avatud strateegiline autonoomia ning ELi võime edendada oma väärtusi.

ELi liikmesriigid, ELi standardiorganisatsioonid ja ELi tööstus ei koordineeri ega jaga ressursse piisavalt, et toetada Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) rahvusvahelise standardimise protsesse ja põhimõtteid, näiteks avatust, läbipaistvust ja konsensuspõhisust. See on toonud kaasa olukorra, kus näiteks sellistel tundlikel teemadel nagu liitumakud, näotuvastus ja digiteisikud haaravad rahvusvahelistes tehnilistes komiteedes ohjad enda kätte maailma muud piirkonnad, kes propageerivad oma tehnoloogilisi lahendusi, mis ei sobi sageli kokku ELi väärtuste, poliitika ja õigusraamistikuga.

ELi liikmesriikide, riikide standardiorganisatsioonide ja ELi sidusrühmade omavahelist koordineerimist tuleb parandada, et ELi häält oleks ülemaailmses standardimises rohkem kuulda. *ELi standardimise tippkeskus* hakkab jälgima asjaomast rahvusvahelist standardimistegevust ning poliitilisel tasandil edendatakse koordineerimist kõrgetasemelise foorumi kaudu, nagu käesolevas strateegias välja kuulutatud.

Eriti kriitiline on olukord seoses interneti standardimisega, et edendada vaba, avatud, juurdepääsetavat, kaasavat ja turvalist ülemaailmset interneti. Viimastel aastatel on internetiprotokollide rahvusvaheline standardimine muutunud üha politiseeritumaks, nii et on oht piirata ülemaailmse avatud interneti arengut ja takistada digitaliseerimist kogu maailmas. Komisjon hakkab selle teemaga aktiivselt tegelema: koordineerides oma tegevust sarnase mõtteviisiga partneritega ning sidudes selle G7s¹¹ ja ELi-USA tehnoloogia- ja kaubandusnõukogus tehtava tööga, kavatseb komisjon suurendada Euroopa kohalolekut asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel. Käesolevas strateegias välja kuulutatud *ELi standardimise tippkeskus* hakkab seda tööd toetama. Komisjon kavatseb jälgida peamiste rahvusvaheliselt kokkulepitud internetistandardite kasutuselevõttu ning teeb need andmed ja asjaomased head tavad kättesaadavaks ELi internetistandardite jälgimise veebisaidil. Ühtlasi teeb komisjon ettepaneku võimalike poliitikameetmete kohta, et edendada peamiste internetistandardite, nt IPv6 kasutuselevõttu¹².

Kestlikkusnõuete kehtestamiseks ökodisaini algatuse ja tulevase kestlike toodete algatuse raames on vaja välja töötada Euroopa turu jaoks mõeldud standardid. EL peaks propageerima nende standardite vastuvõtmist kogu maailmas, et tagada nende aluseks olevate poliitiliste eesmärkide laiem rahvusvaheline järgimine ja kindlustada esimesena tegutsevate tööstuste konkurentsieelis.

Komisjon jälgib ka kosmoseliikluse korraldamise rahvusvahelist standardimist ja töötab välja ELi lähenemisviisi, sest sellel on otsene mõju kosmose ohutule ja säästvale kasutamisele ning sellele, milline on kosmosetehnoloogia roll ELi püüetes saavutada tehnoloogiline suveräänsus. Komisjon esitab oma tegevuskavas sünergia kohta tsiviil-, kaitse- ja kosmosetööstuse vahel¹³ tihedas koostöös teiste peamiste sidusrühmadega kava, kuidas propageerida olemasolevate tsiviil- ja kaitsevaldkonna hübriidstandardite kasutamist ning asuda juhtima uute standardite väljatöötamist rahvusvahelisel tasandil.

Komisjon julgustab ELi liikmesriike toetama kodanikuühiskonna, VKEde ekspertide, ametiühingute ja tarbijate esindajate osalemist rahvusvahelises standardimistegevuses. Standarditega ei reguleerita mitte ainult toote tehnilisi aspekte, vaid need võivad mõjutada ka inimesi, töötajaid ja keskkonda ning seega võib kaasav ja paljusid sidusrühmi hõlmav lähenemisviis toimida standardite koostamisel olulise kontrolli- ja tasakaalustussüsteemina.

¹¹ G7 digi- ja tehnoloogiavaldkonna ministrite kohtumisel tehtud deklaratsioon (28. aprill 2021).

¹² JOIN(2020) 18

¹³ COM(2021) 70 final

ELi ühiskondlikke, keskkonnaalaseid ja eetilisi väärtusi jagavad paljud sarnase mõtteviisiga üleilmsete partnerid. ELi standardimiseesmärkide edendamises on juba praegu oluline koht ELi sõlmitud kaubanduslepingute peatükkidel, mis käsitlevad tehnilisi kaubandustõkkeid ja häid reguleerimistavasid, eeskätt seepärast, et nendega toetatakse rahvusvaheliste standardite vastuvõtmist kaubanduspartnerite poolt ja vastavate standardiorganisatsioonide vahelises koostöös. Samas võiks läheneda strateegilisemalt sellele, kuidas kasutada kaubanduslepinguid ja partnerlusi, et toetada rahvusvaheliste standardite kehtestamisega seotud ühiseid huve peamiste partneritega. Headeks näideteks ELi standardimiskoostööst rahvusvaheliste partneritega on Ameerika Ühendriikidega jätkuvad arutelud tihedama koostöö ja ühistegevuse üle kaubandus- ja tehnoloogianõukogu (TTC) raames ning Jaapani, Korea Vabariigi ja Singapuriiga kavandatavate digipartnerluste tulevased arutelud standardite üle.

Komisjon jätkab dialoogi teiste riikidega, näiteks Hiinaga, ja uurib võimalikke koostöövaldkondi, sealhulgas selleks, et toetada Euroopa rohelist kokkulepet. Et tugevdada liidu majandussuhteid naaberriikide ja muude oluliste partnerpiirkondadega, nagu Aafrika või Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkond, on oluline edendada ja soodustada Euroopa ja rahvusvaheliste standardite vastuvõtmist sealsetes riikides ning nende osalemist standardite kehtestamises. Selleks töötab komisjon välja algatusi, toetudes muu hulgas olemasolevatele partnerlustele ja koostööprojektidele Euroopa standardiorganisatsioonide ja kolmandate riikide standardiorganisatsioonide vahel. Lisaks kasutab komisjon strateegiat „Global Gateway“, et edendada neid standardeid taristu rahastamise meetmete kaudu¹⁴. ELi juhipositsiooni edendamises üleilmse standardite kehtestajana on sama oluline koht ka rahvusvahelisel teadus- ja innovatsioonikoostööl.

Komisjon kavatseb teha järgmist:

- luua koos ELi liikmesriikide ja riikide standardiorganisatsioonidega mehhanismi, mille abil jälgida, koordineerida ja tugevdada Euroopa lähenemisviisi rahvusvahelisele standardimisele ja jagada sellega seotud teavet (ISO, IEC, ITU ja muud asjakohased rahvusvahelised foorumid) ning mida toetab *ELi standardimise tippkeskus*;
- edendada vaba, avatud, juurdepääsetava ja turvalise ülemaailmse interneti rahvusvaheliste standardite väljatöötamist ja kasutuselevõttu ning luua ELi internetistandardite jälgimise veebisait;
- jälgida ELi kaubanduslepingute kehtivate standardimiskohustuste tulemuslikku rakendamist ning kasutada nii selliseid kaubanduslepinguid kui ka regulatiivset dialoogi ja digipartnerlusi, et teha sarnase mõtteviisiga partneritega standardimisalast koostööd strateegilistes valdkondades ja koordineerida seisukohti rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides;
- edendada standardimise ja ELi standardite alast rahvusvahelist koostööd naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendiga „Globaalne Euroopa“ ja programmiga „Euroopa horisont“ muu hulgas selleks, et toetada sidusrühmade osalemist rahvusvahelises standardimises (VKEd, kodanikuühiskond, teadlased);
- rahastada arengukoostöö poliitika ja strateegia „Global Gateway“ raames standardimisprojekte valitud Aafrika riikides. EL edendab olulisemaid Euroopa standardeid liitumisperspektiiviga või ELi siseturuga tihedamalt integreerunud partnerriikides, alustades ELi naaberriikidest.

V. Tiptasemel innovatsioon, mis aitab luua õigeaegseid standardeid

ELi juhtimisvõime standardite vallas on Euroopa tööstusökosüsteemide innovatsioonisuutlikkusest. ELi teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooniprojektid võimaldavad uutel tehnoloogiatel jõuda küpsemasse etappi, soodustavad nende kasutatavust suuremas ulatuses ja edendavad nende kasutuselevõttu turul. Seepärast tuleb muu hulgas programmi „Euroopa horisont“ ja selle eelkäijate kaudu loodud Euroopa teadus- ja innovatsioonibaasi rohkem kasutada, et asjakohaseid teadusuuringuid kindlaks teha ja uutest standardites kasutusele võtta.

¹⁴ JOIN(2021) 30.

ELi rahastatud normide kehtestamisele eelnevas teadustöös on standardimisvajaduste toetamise seisukohast kasutamata potentsiaali. Kui normide kehtestamisele eelnevatiks teadusuuringuteks eraldada piisavalt ressursse, võiks see aidata kindlustada, et Euroopa asub rahvusvahelist standardimistööd juhtima. Teaduspõhis(ema)te standardite algatuse kohased iga-aastased standardimisprognoosid, mida komisjon koostab koostöös CENi ja CENELECiga, on olulised, et teha aegsasti kindlaks tulevased standardimisvõimalused ja luua olulisi suhteid teadus-, innovatsiooni- ja standardimiskogukondade vahel.

Oluline koht on siinjuures programmil „Euroopa horisont“ ja Euratomi teadus- ja koolitusprogrammil nii otsemeetmete kui ka partnerluste (nt ühissettevõtted ja digitaalse Euroopa programm) kaudu, aga ka ERA ühistel tööstustehnoloogia tegevuskavadel. Nende kaudu ollakse valmis standardimisvajadusteks ja ühendatakse strateegilised vajadused normide kehtestamisele eelnevate teadusuuringutega. Seepärast võetakse ELi rahastatavate teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooniprojektide hindamisel ja läbivaatamisel näiteks põhilistes tulemusnäitajates ja aruandluskohustuses juba nüüd arvesse standardimisvajadusi.

Komisjon hindab, kuidas paremini toetada ELi rahastatavates teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooniprojektides osalevaid teadlasi ja innovaatoreid, et nad võtaksid osa asjaomastest standardimistegevustest. Komisjon käivitab standardimiste hoogustamise platvormi, et aidata toetuse saajaid, kelle programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ alusel tehtud teadustöö tulemused võivad tuua kaasa mõne standardi läbivaatamise või loomise, et katsetada nende töö tulemuste asjakohasust standardimise seisukohast. Teadus- ja innovatsioonikogukonna varajane kaasamine standardite väljatöötamisele annab ühtlasi võimaluse omandada standardimisalaseid teadmisi ja oskusi. Praegu ei pea teadlased, võrsefirmad ja idufirmad standardimist enamasti prioriteediks: nad ei ole alati teadlikud standardimise hüvedest, neil ei pruugi olla vajalikke ressursse või nad leiavad, et standardimisele kulutatud aeg ei tasu ära. Spetsiaalne teadlastele mõeldud standardimisalane tegevusjuhend hakkab toetama järjepidevat lähenemisviisi, et hõlbustada standardimist ja suurendada teadlaste ja novaatorite strateegilist teadlikkust.

Lisaks teadus- ja arendustegevusele ja innovatsioonile oleneb standardite edukas kasutuselevõtt otseselt sellest, kui kiiresti õnnestub kogu liidus luua juhtivad turud. Kriitilise massi tekitamine selliste tehnoloogiate varaseks kasutuselevõtuks nagu andmesideühendusega autod, arukad tehased, e-tervise süsteemid, tagab Euroopas vajaliku impulsi, mis toetab ELi juhtpositsiooni nendes valdkondades. Kõnealuses kontekstis on sellised kasutuselevõtuprogrammid nagu Euroopa ühendamise rahastu ja Digitaalse Euroopa programm äärmiselt olulised, et suurendada Euroopas tööstuse ülemaailmsete standardite alast suutlikkust, ning nende rolli tuleks edaspidi tugevdada.

Tulevased standardid peaksid minema tekstidelt üle masinloetavatele vormingutele, mis on kasutajasõbralikumad, eriti VKEde jaoks. Komisjon toetab seda üleminekut. Lisaks kutsub komisjon Euroopa standardiorganisatsiooni üles integreerima oma tegevusse avatud lähtekoodiga lahendusi, mis võivad aidata VKEdele tehnoloogilisi lahendusi kiirelt ja koostalitlusvõimeliselt kasutusele võtta.

Komisjon kavatses teha järgmist:

- käivitada nn standardimise hoogustaja, et toetada programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa Horisont“ raames teadlasi, et need katsetaksid oma töö tulemuste olulisust standardimise seisukohast;
- töötada 2022. aasta keskpaigaks teadlaste jaoks välja standardimisalane tegevusjuhend, et tugevdada Euroopa teadusruumi kaudu standardimise ja teadustöö/innovatsiooni sidemeid.

VI. Standardimisalaste eksperditeadmiste kindlustamine tulevikus – hariduse ja oskustega seotud vajadused

Standardeid kasutatakse üha enam ning ei ole mingit kahtlust, et standardimine on konkurentsivõime ja avaliku hüve seisukohast oluline, kuid standardimise alast üldist teadlikkust ja koolitust

suhteliselt vähe. Standardimise valdkonnas ei pakuta ametlikku haridust ega kutseõpet. Paljudel nii suurtel kui ka väikestel ELi ettevõtetel puudub struktureeritud ja strateegiline lähenemisviis standardimisele, mis kajastaks selle olulisust eri majandustoimingute jaoks, alates õigusnormidele vastavusest ja turulepääsust kuni üldise äristrateegiani.

Selline tendents tekitab muret ja avaldub selles, kui keeruline on värvata tehnilisi eksperte standardeid välja töötama. Euroopa standardimissüsteemi edu sõltub tööstuse, riigiasutuste, kodanikutihiskonna, teadlaskonna ja akadeemiliste ringkondade hulgast pärit ekspertidest, kes annaksid standardite väljatöötamise käigus oma panuse kõigisse kriitilise tähtsusega aspektidesse. Euroopa standardimissüsteem on seni olnud edukas peamiselt tänu ettevõtete, ülikoolide, teadusasutuste ja riigiasutuste investeringutele. Euroopa vajab parimaid standardimiseksperthe, et olla oma üleilmsete eesmärkide poole püüdlemisel edukas ja toetada digitaalset, rohelist ja vastupidavat ühtset turgu.

Probleemi süvendab eelseisev põlvkondade vahetus. Paljud möödunud aastakümnetel standardimisega tegelejad hakkavad pensionile jääma. Samal ajal muutub standardimisest üha keerukamaks: uue tehnoloogiaga seotud küsimuste ja horisontaalsete kaalutluste, nt tehisintellekti, andmekaitse ja küberturvalisuse tõttu on standardite väljatöötamisel vaja uusi oskusi. Standardimisega tegeletakse eri tasanditel ning standardimissuundumusi ja standardite kasutuselevõttu mõjutavad riikide, Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide algatused.

Kui hariduses luua äri-, juura- ja inseneriõpingute programmidesse eraldi moodulid standardimise kohta, võib see anda olulise tõuke, et suurendada teadlikkust ja laiendada teadmisi standardimisest. Komisjon propageerib standardimisteemaliste ülikoolipäevade korraldamist, et suurendada teadlaste ja üliõpilaste teadlikkust. Aktiivselt standardimisega tegelevate teadlaste omavahelise suhtlemise platvormid, nagu komisjoni ELi akadeemia,¹⁵ võivad toimida õpetamismoodulite väljatöötamist soodustava arvamuste vahetamise keskkonnana.

Intensiivsem teavitustegevus piirkondades ja klastrites võib osutada tulemuslikuks vahendiks, et levitada standardimisalaseid teadmisi ja julgustada arendama standardimisvaldkonna eksperditeadmisi kutsehariduse ja -õppe raames. Potentsiaali on ka normide kehtestamisele eelnevates tegevustes, mida viiakse ellu ELi rahastamisprogrammidega ja mille käigus saavad teadlased olulisi teadmisi, mis võiksid aidata kaasa standardite väljatöötamisele. Seni ei ole tehtud ühtegi algatust selliste eksperditeadmiste väärtustamiseks teadlaste hulgas ja komisjon kavatseb alustuseks uurida võimalusi, mida pakuks eraldi standardimisteemaline teadusvõrgustik teaduse ja tehnika alase koostöö meetmete raames.

Komisjon kavatseb teha järgmist:

- korraldada standardimisteemalisi ülikoolipäevi, et suurendada teadlaste ja üliõpilaste teadlikkust standardimisest;
- võtta programmis „Euroopa horisont“ ja Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis, sh teaduse ja tehnika alase koostöö liidus, noorte teadlaste ja võrgustike jaoks kasutusele algatused, millega väärtustada teadusuuringuid ja innovatsiooni standardimise ja normide kehtestamisele eelnevate teadusuuringute kaudu;
- kasutada komisjoni ELi Akadeemia platvormi standardimist puudutavate e-õppe materjalide levitamiseks; edendada standardimisteemaliste akadeemilise hariduse moodulite väljatöötamist ja levitamist kõrgetasemelisel foorumil, et meelitada ligi noori spetsialiste ja pakkuda neile standardimisteemalist koolitust ning tutvustada ümberõppe võimalusi.

VII. Edasine tegevus – Euroopa standardimissüsteemi tulevik

Standardid ei ole eesmärk iseeneses. Nad on osa poliitilistest eesmärkidest, mis puudutavad tööstuse konkurentsivõimet, kaupade ja teenuste vaba liikumist siseturul, innovatsiooni, ohutust, tarbijate,

¹⁵ <https://academy.europa.eu/>

töötajate ja keskkonna kaitsmist, aga ka avatud strateegilist autonoomiat ning kliimaneutraalset ja vastupidavat ringmajandust. Seepärast on äärmiselt tähtis kindlustada standardite kasutatavus, mõjus ja kasulikkus tööstuse väärtusahelates, kaasa arvatud VKEde ja ühiskondlike osalejate seas.

ELil on potentsiaali olla esirinnas ja juhtida rahvusvahelist standardite kehtestamist, kasutades oma koostööd sarnase mõtteviisiga rahvusvaheliste partneritega eeskätt selles osas, mis puudutab strateegilist huvi pakkuvaid tulevasi tehnoloogiavaldkondi. Seepärast on komisjonil kindel kavatsus muuta Euroopa standardimissüsteem toimivamaks ja paindlikumaks, et täita oma lubadused seoses standarditega, mis muudavad siinse tööstuse konkurentsivõimelisemaks, teenivad ELi avalikke huve, edendavad kestlikkust ning säilitavad ja tugevdavad demokraatlikke väärtusi.

Standardite koostamise läbipaistvus aitab kõrvaldada standardite väljatöötamise protsessi kitsaskohti ja muuta Euroopa standardimissüsteemi tõhusamaks. Samuti aitab läbipaistvus avaliku ja erasektori osalejatel paremini aru saada standardimise praegustest vajakajäämistest ja tulevastest vajadustest.

Kõigi asjaosaliste, sh institutsioonidevaheliste partnerite, Euroopa standardiorganisatsioonide, kodanikuühiskonna, tööstuse ja akadeemiliste ringkondade kaasatus ja regulaarne panus ning kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi toimivus on Euroopa standardimissüsteemi edu jaoks otsustava tähtsusega.

Selle strateegiaga kindlustab komisjon ELi üleilmset juhirolli standardite väljatöötamisel, toetades ELi väärtusi ja pakkudes tööstusele konkurentsieelist.

Komisjon kavatseb teha järgmist:

- avaldada koos Euroopa standardimise iga-aastase liidu töökava ja IKT standardimise tööplaaniga igal aastal tulemustabeli kavandatud, pooleliolevate ja lõpetatud standardimistegevuste kohta, et Euroopa standardimissüsteem oleks läbipaistvam.